

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 4

Issue 2

Különszám

Gödöllő
2008

AZ ÉLELMISZERFOGYASZTÁS TENDENCIÁINAK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON

Balogh Viktória

Debreceni Egyetem, Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma,
Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar

baloghv@agr.unideb.hu

Összefoglalás

A lakosság ételmeiszerfogyasztásának egyik legfontosabb mutatószáma az elfogyasztott ételmeiszerek természetes mértékegységben kifejezett mennyisége. A vizsgálatom során az 1980-as évektől kezdődően megvizsgáltam, hogy hogyan is változtak meg a táplálkozási szokásaink. Az idősoros vizsgálattal jól tudtam szemléltetni, mely években és milyen mértékben történtek meg ezek a fogyasztási változások. A trendanalízis abban volt segítségemre, hogy az ételmeiszerfogyasztás változásainak ütemét vizuálisan ábrázolhassam. Összességében a magyar lakosság táplálkozási és fogyasztási szokásairól elmondhatjuk, hogy a jelenlegi táplálkozás egyértelműen fokozza az étrendfüggő betegségek kockázatát, elősegíti kialakulásukat, súlyosbítja hatásukat, és erőteljesen hozzájárul a lakosság kedvezőtlen egészségi állapotához. Az elmúlt néhány évben, évtizedben sajnálatos módon, jelentős részben elvesztettük a táplálék kiválasztásának természetes ösztönét. Étrendünket alapvetően a szűkebb és tágabb környezet szokásai, szabályai, a társadalmi értékrend, hiedelmek határozzák meg. Ezért táplálkozni is meg kell tanulni. A megváltozott és felborult táplálkozási szokások helyes mederbe való visszatereléséhez fontos lenne az egészségtudatos táplálkozás széles körű megismertetése a lakossággal, ebben nagy szerepe lehetne a funkcionális ételmeiszereknek. Miközben egészséges ételmeiszereket veszünk magunkhoz, ugyanúgy a táplálkozás élvezetét nyújtja. A hazai ételmeiszertermelők alapvető érdeke lehetne a kereslet változásainak felismerése és figyelemmel kísérése. Fel kellene térképezniük a fogyasztói típusokat és a piaci szegmenseket, hogy azokat megfelelő marketing stratégiával tudják megcélozni, és az egészséges táplálkozás irányába eltolni, és szükség lenne egy hatékony felvilágosító kampányra, egy jól megfogalmazott reklámmüzenetre, ennek tudatosítására, hogy a reklám egyben nevelési funkciót is ellásson.

Kulcsszavak: táplálkozási szokások, Magyarország, trendanalízis

Analysis of tendencies of the food consumption in Hungary

Abstract

One of the most important indices of the population's food consumption is the quantities of the consumed foods expressed in a natural measure. I examined food consumption from the 1980 years. I examined how our dietary habits changed. I was able to demonstrate it by the time series examination well, in which years and in what kind of measure these consumer changes occurred. The trend analysis was in it onto my help that let me be allowed to depict his beat as the changes of the food consumption visual. In his totality the Hungarian population nutritional and from his consumer customs we may relate that the present nourishment increases it unambiguous the diet pendant the risk of illnesses, furthers their development, aggravates their effect, and contributes to the population's adverse health conditions powerful. It was over in some years, in a decade on an unfortunate manner, we lost the natural instinct of the selection of the food in a considerable part. Our diet fundamental the narrower and the customs of wider environment, his rules, the social values and beliefs define it. Because of this to feed it is necessary to study it. The changed and the health-conscious nourishment would be important for him herding back into a upturned dietary habit correct bed with a wide circle recognizing him with the population, his role could be big for the functional foods in a dog. The nourishment gives his pleasure likewise while we take over healthy foods. The recognition of the changes of the demand and accompanying him with attention could be the domestic food producers' fundamental interests.

The consumer types and the market segments should be mapped, that they suitable marketing a strategy can be aimed at it, and into the direction of the healthy nutrition to push away, and would be need onto an efficient informative campaign, onto an advertisement message formulated well, onto the making aware of this, that let the advertisement supply an educational function in one.

Keyword: food consumption, Hungary, trend analysis

Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben világviszonylatban az ún. civilizációs betegségek rohamos terjedése következett be és az általuk okozott halálozások már jó ideje a legnagyobb arányúak. A rákos megbetegedéseket, az elhízást, az érrendszeri betegségeket gyűjtőnéven magában foglaló civilizációs betegségek kezdetben a világ legfejlettebb részén váltak egyre tömegesebbé, míg a gazdaságilag és társadalmilag fejletlenebb államok mentesek voltak ezektől. Mára a helyzet úgy alakult, hogy a betegség hullám elérte a közepesen fejlett országokat, míg a világ fejlett államaiban a folyamat megfordult és már jó ideje csökkenő tendenciájú. Számos szerző véleménye szerint a civilizációs betegségekért a felgyorsult életmódunk tehető felelőssé. Az egyre növekvő környezetszennyeződés és fokozódó személyi hajszoltság mellett a 20. század második felében nagymértékben csökkent az emberiség fizikai igénybevétele, mozgásmennyisége, miközben mindezt nem kompenzálta tréning-jellegű mozgással.

A megváltozott és felborult táplálkozási szokások helyes mederbe való visszatéréséhez fontos lenne az egészségtudatos táplálkozás széles körű megismertetése a lakossággal, melyben nagy szerepe lehetne a funkcionális élelmiszereknek.

A Health Canada definíciója szerint (*Health Canada*, 1998): a funkcionális élelmiszerek kinézetre hasonlítanak azokhoz a hagyományos élelmiszerekhez, amelyek a mindennapi táplálkozás részei, ugyanakkor ezeknek az élelmiszereknek olyan bizonyított fiziológiai hatásaik vannak, amelyek csökkentik az idült betegségek kockázatát az alapvető táplálkozási funkcióikon túl.

Egy élelmiszer tehát akkor tekinthető funkcionálisnak, ha a megfelelő táplálkozás és élettani hatásokon túlmenően, a szervezetben egy vagy több cél-funkcióra kimutatható pozitív hatása van úgy, hogy jobb egészségi állapot vagy kedvezőbb közérzet és/vagy a betegségek kockázatának csökkenése érhető el. Funkcionális élelmiszer kizárólag élelmiszer formájában kínálható, nem, mint tablettá vagy kapszula. A szokásos táplálkozási magatartás integrális részét képezze, és hatását már a szokásos fogyasztási mennyiségnél fejtsse ki (*Diplock*, 1999, *Katan*, 1999).

További előnyeként említhető, hogy egészséges élelmiszereket veszünk magunkhoz, viszont ugyanúgy a táplálkozás élvezetét nyújtja. Nem keverendő össze az étrend-kiegészítőkkel, melyeket tablettá, vagy más formában veszünk magunkhoz.

Mindezen információk birtokában a fejlett országok fogyasztói egyre több gondot fordítanak egészségük megőrzésére, mind több információt szereznek az egészséges életmódról, s a gyógykezelés helyett a betegségek, az egészségi állapot leromlásának megelőzésére törekednek (Enser, 2001; Incze 1998). Ezek a vásárlók – a nevükben is benne van - tudatosan keresik az általuk egészségesnek vélt élelmiszereket, mivel az egészségkockázatok csökkentésének egyik lehetséges módja az ún. egészséges illetve *funkcionális élelmiszerek* fogyasztása.

A magyar lakosság egészségi állapota – a volt szocialista országokhoz hasonlóan – világviszonylatban a legrosszabbak közé tartozik (Szakály, 2002; WHO, 2004). Ezt az állítást igazolja, hogy az EU 25 tagállamában majdnem Magyarországon a legalacsonyabb a születéskor várható élettartam (76,8 év), minket már csak Lettország „előz meg”. Ugyanez a helyzet a halálozási rátákat tekintve is, Lettországot és Észtországot leszámítva, Magyarország a 13,1 százalékos halálozási rátájával „dobogós” helyezést ért el. A főbb halálokokat Magyarországon a keringési rendszer betegségei és a rosszindulatú daganatok okozzák, az összes halálozás közel 80 százalékát teszik ki.

A funkcionális élelmiszereknek éppen azért van nagy jelentőségük a magyarországi élelmiszerpiacon, mert a hazai táplálkozást a túlzott zsírbevitel, ezen belül a rendkívül nagy telített és a meglehetősen alacsony többszörösen telítetlen zsírsavarány jellemzi. Az egyszeresen telítetlen zsírsavak bevitelére elfogadható szinten van, de ezek kedvező hatásukat a telített zsírsavak túlsúlya miatt nem tudják kifejteni. A hazai só fogyasztás a napi optimális adag három- illetve négyszerese. A jelenlegi táplálkozás egyértelműen fokozza az étrendfüggő betegségek kockázatát, elősegíti kialakulásukat, súlyosbítja hatásukat, és erőteljesen hozzájárul a lakosság kedvezőtlen egészségi állapotához.

Munkám során pontosan azt kívánom megvizsgálni, hogy hogyan alakult Magyarország élelmiszerfogyasztása a rendszerváltástól egészen napjainkig. Ezt követően elemzem, hogyan is alakultak ezek az értékek, miből fogyasztunk kevesebbet, illetve többet, mely élelmiszercsoportokon belül vannak jelentős eltérések, és melyek azok az, amelyeknek a fogyasztása pozitív illetve negatív hatással lehet a magyar lakosság egészségi állapotára.

Anyag és módszer

A vizsgálatom során idősoros elemzést végeztem. Az időtényező vizsgálata kiemelt jelentőségű, hiszen életünk minden mozzanata vagy folyamata adott időponthoz kötött, illetve adott időtartam alatt játszódik le. Az idősorok szerepe – az időbeli összehasonlítás – ezért rendkívül jelentős, hiszen a jelenségek alakulását a társadalmi-gazdasági folyamatok változását, fejlődését az idő függvényében mutatják be. A növekedés vagy csökkenés, illetve az idővel való összefüggésük elemzése, a jelenségek változását jellemző alapvető tendenciák meghatározása a döntéshozók, a társadalmi-gazdasági élet valamennyi szereplője, elemzője számára rendkívül fontos. Valamely jelenség időbeli alakulását számos tényező együttes hatása determinálja, amelyek eredőjeként kapjuk meg az idősor tényleges vagy tapasztalati értékeit. E tényezők a statisztikai elemzés szempontjából három komponens valamelyikébe sorolhatók: az alapirányzat vagy trend, a periodikus hullámzás, és a véletlen ingadozás. Vizsgálatom során a trend meghatározással foglalkoztam.

Az alapirányzat vagy trend az idősorban tartósan érvényesülő tendencia, a fejlődés irányát és mértékét meghatározó, legfontosabb komponens, amely több tényező hatását tükrözi. A trendszámítás a kiválasztott függvénytípus paramétereinek a meghatározása, továbbá minden esetben vizsgálnunk kell a függvény illeszkedésének szorosságát.

A lineáris függvény általános alakja:

$$\hat{y} = a + bx$$

Az "a" paraméter az $x = 0$ időponthoz tartozó trendértéket, a "b" paraméter pedig az egységnyi időszak alatti átlagos változás mértékét fejezi ki. Mértékegységük azonos az idősor adatainak mértékegységével (Ertsey és mtsai, 2003).

A növekedéseket, csökkenéseket is az idő függvényében ábrázoltam, majd diagramot készítettem az adatbázisomban szereplő adatok segítségével, és ezt követte a lineáris trend illesztése, melyből a fogyasztás alakulására és várható trendjeire vontam le a következtetéseket. Az adatok a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából származnak, és a számításuknál a mindenkori évközépi átlagnépesség adatait használták.

A magyar lakosság ételmiszerfogyasztása

A legfrissebb adatok (Szakály, 2007) szerint a magyar lakosság 47,2 százaléka túlsúlyos. Ez az arány igen magas, igaz világviszonylatban több ország is megelőz minket a „rangsorban”, ezek közül kettőt emelnék ki: Az USA-ban a lakosság 70 százaléka túlsúlyos, és Németországban is 68 százalék ez az érték.

A túlsúlyosság megállapításra leggyakrabban alkalmazott módszer a BMI – index, amellyel a normális súlyhatárokat, a túlsúlyt és az elhízást, illetve annak fokozatait határozzák meg. Úgy számíthatjuk ki, ha a testsúlyunkat (kilogramm) elosztjuk a méterben kifejezett testmagasságunk négyzetével (Int. 1.) (1. táblázat).

Hazánkban a túlsúlyosság elsősorban a tradicionális táplálkozásra, másodsorban a mozgás-szegény életmódra vezethető vissza. A születéskor és a 75 éves korig várható élettartam elsősorban férfiaknál messze elmarad a nyugat-európai átlagtól, sőt a legkisebb értéktől is és a volt „szocialista” országok között is az utolsó helyet foglalja el, egyedül Románia és Törökország van mögöttünk. Nők esetében a helyzet kedvezőbb, a lemaradás kisebb mértékű, de az utolsó hely elfoglalása változatlan, szintén csak Romániát, Törökországot és Bulgáriát tudtuk magunk mögé utasítani (Int. 2.).

1. táblázat: A BMI – index szintjei

Megnevezés(1)	BMI kategória (kg/m ²)(2)	Az egészségügyi problémák kockázata(3)
Alultápláltság(4)	<18,5	Növekvő(10)
Normál súly(5)	18,5 – 24,9	Alacsony(11)
Túlsúly(6)	25 – 29,9	Növekvő(10)
Elhízottság I.(7)	30 – 34,9	Magas(12)
Elhízottság II.(8)	35 – 39,9	Nagyon magas(13)
Elhízottság III.(9)	40<	Extrém magas(14)

Table 1. The levels of the BMI

Classification(1), BMI Category (kg/m²)(2), risk of health problems(3), underweight(4), normal weight(5), overweight(6), obese class I(7), obese class II(8), obese class III(9), increased(10), least(11), high(12), very high(13), extremely high(14)

A táplálkozásfüggő betegségek közül a mortalitást mindenek előtt a szív- és érrendszeri betegségek és a rosszindulatú daganatok befolyásolják. Mint már korábban is említettem, Magyarországon a keringési rendszer megbetegedései és a rosszindulatú daganatos betegségek okozzák az összes halálozás közel 80 százalékát. A táplálkozás tudatosságának erősítése ezért lenne kiemelkedő fontosságú, amit elsősorban egészséges táplálkozással kellene elkezdni.

Az ajánlások a változatos étrenden alapuló táplálkozásra hívják fel az emberek figyelmét, amely kevés zsírt, kevés sót, sok zöldséget, gyümölcsöt, gabonaféléket, optimális mennyiségű tejet, tejterméket tartalmaz, és úgy, hogy mindezeket napi négyszeri-ötszöri étkezéssel vesszük magunkhoz. A legegyszerűbben ezt egy piramis segítségével szemléltethetjük, amelyben a piramis alján lévő élelmiszereket – gabonafélék, zöldségek, gyümölcsök - kellene gyakrabban fogyasztani, és a piramis csúcsán lévő termékeket - édességek, sütemények, zsírok, olajok – ritkábban (1. ábra).

1. ábra: A helyes táplálkozás piramisa (Forrás: Int.3.)

Figure 1. The pyramid of the correct nutrition

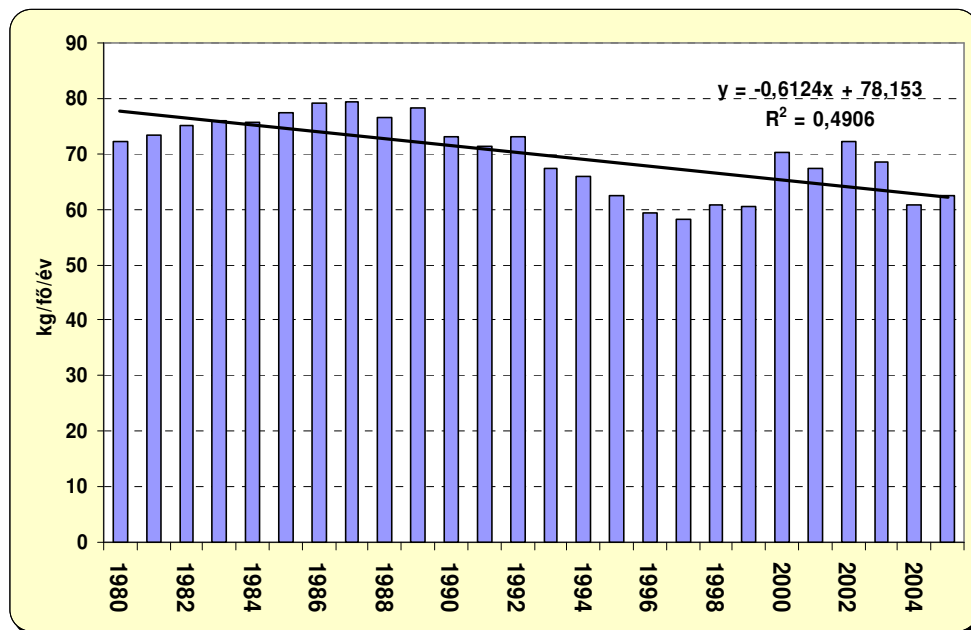
Az egészséges étrend mindennapi összeállításához praktikus módszer a táplálékpiramis. A piramisban látható főbb élelmiszercsoportok a következők:

- kenyér és gabonafélék, beleértve a rizst, tésztaféléket és a burgonyát is (összetett szénhidrátok)
- zöldségfélék, melyek szinte minden étrendben kulcsszerepet játszanak a bennük lévő vitaminok, ásványi anyagok, rostok és szénhidrátok miatt
- gyümölcsök, ami lehet friss, aszalt és konzervgyümölcs, kompót és gyümölcsle formájában
- tej és tejtermékek
- hús, hal és húspótlók, például kemény héjú gyümölcsök, hüvelyesek, tojás (fehérjék)
- zsíros és cukrozott ételek (egyszerű szénhidrátok) ide tartoznak a vajak, margarinok, olajok, tejszín, burgonyaszírom, sütemények, édességek, cukor stb.

A napi tápanyagszükségletet fedező élelmiszerek a táplálékpiramisban elfoglalt helyüknek megfelelő arányban szerepeljenek az étrendben. A kiegyensúlyozott étrend alkotórészei: összetett szénhidrát naponta hatszor, gyümölcs vagy zöldség naponta ötször, tej vagy joghurt naponta kétszer, fehérje naponta kétszer és napi legfeljebb 15-25 g zsír, olaj (Int.4.).

Mindezek tudatában és ellenére, Magyarországon az elmúlt évtizedekben a lakosság fogyasztási szokásai jelentősen megváltoztak. A hústermékek fogyasztása az 1980-as évekhez viszonyítva erőteljesen lecsökkent, az akkori legkimagaslóbb értékhez - 1987-es év - képest, majdnem 20 kilogrammos éves fogyasztás csökkenés látható napjainkra. (2. ábra). Az ábrából az is jól látszik, hogy a rendszerváltás után következett egy erőteljes visszaesés, a mélypont az 1996-os év, ezt követte egy lassú, de stabil növekedés. Néhány évre előre prognosztizálható, hogy ez az enyhén növekvő tendencia változatlan marad – tehát a hústermékeknek továbbra is helye van a fogyasztók asztalán –, de a rendszerváltás előtti időszak húsfogyasztását még mindig meg sem közelítjük.

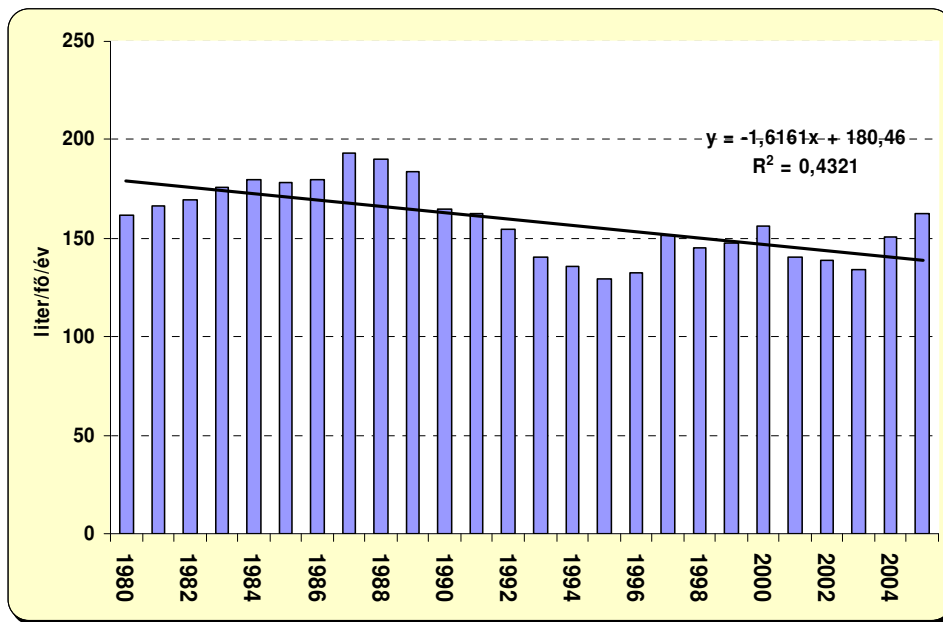
2. ábra: Az egy főre jutó húsfogyasztás alakulása Magyarországon (1980-2005)

Figure 2. Meat consumption (kg/capita) in Hungary (1980-2005)

A tej és tejtermékek vizsgálatánál látható a legjobban (3. ábra), hogy szintén az 1987-es évhez viszonyítva, az akkori 193,3 kg/fő/éves fogyasztást sikerült 2005-re 165 kg/fő/éves szinttel megközelíteni.

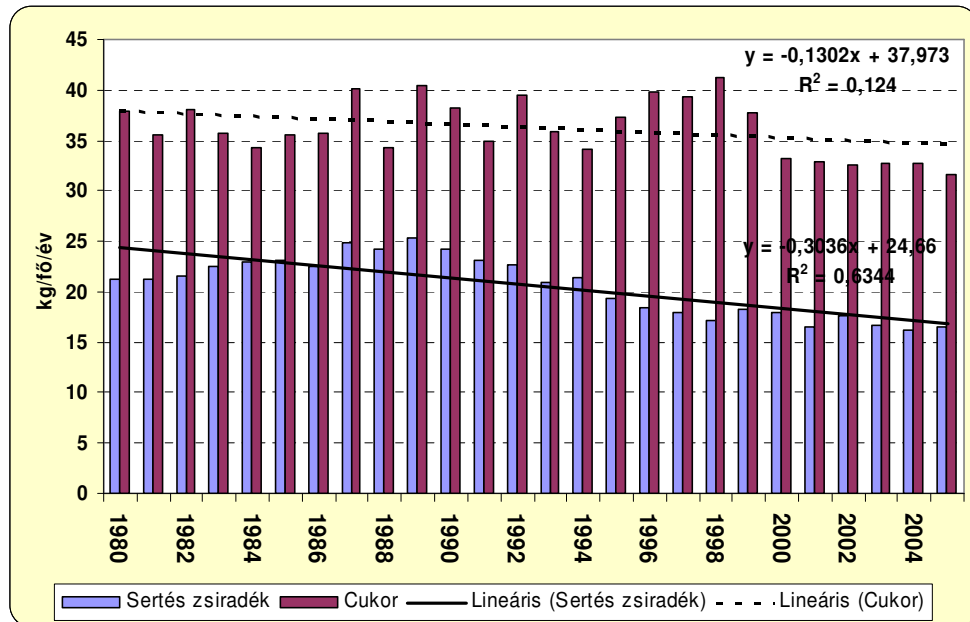

Tehát itt is megfigyelhető az a folyamat, hogy a rendszerváltás előtti fogyasztás nagyobb volt, mint napjainkban. A mélypontot az 1995-ös év jelenti, a maga 129,4 kg/fő/évével, ezt követően a reálberek csökkenése és a megnövekedett tejárak azóta is egy ingadozó fogyasztás eredményeztek.

3. ábra: Az egy főre jutó tej- és tejtermék fogyasztás alakulása Magyarországon (1980-2005)

Figure 3. Milk consumption (kg/capita) in Hungary (1980-2005)

4. ábra: Az egy főre jutó zsiradék- és cukorfogyasztás alakulása Magyarországon (1980-2005)

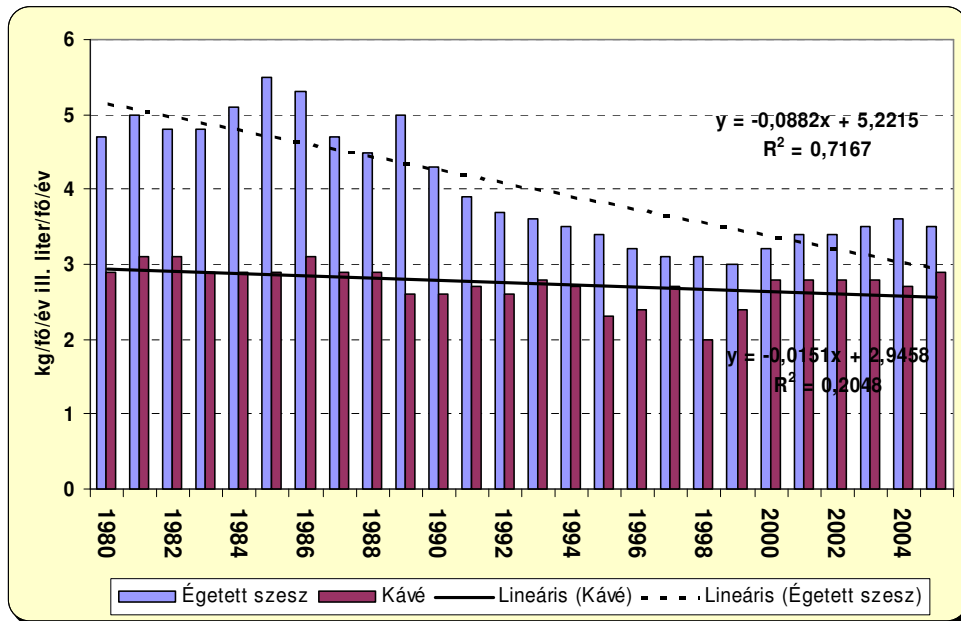
Figure 4. Lard and sugar consumption (kg/capita) in Hungary (1980-2005)

A zsiradékok fogyasztása megemelkedett, pedig pont az ellentétes növekedés lenne kívánatos. Az 1950-es években fogyasztott zsiradék 20 kg/fő/éves szint alatt maradt, melynek viszont nagy része állati zsiradék volt. A mai tendencia 36 kg/fő/éves fogyasztási átlag, amelynek nagyobb hányada növényi zsiradék (2004-ben és 2005-ben már meghaladta az állati zsiradékok arányát), de akkor is az optimális zsiradékfogyasztást jóval meghaladjuk. A zsiradékokon belül a növényi olaj és margarin fogyasztása emelkedett, az állati zsiradékok fogyasztásának mennyisége és aránya gyakorlatilag nem változott az elmúlt néhány évben. Az állati zsiradék fogyasztás több mint 80 százalékát a sertészsír adja, ezt szemlélteti a 4. ábra is. A sertészsírfogyasztásból a legkiugróbb érték az 1989-es 25,4 kg/fő/éves adat, mely azóta is csökkenő tendenciát mutat. Nem kedvezett az állati zsiradékok fogyasztásának az sem, hogy a sertészsír fogyasztói ára nemrégiben megemelkedett. A cukor- és mézfogyasztás az 1990-es évek második felében érte el a tetőpontját (1998-ban 41,3 kg/fő), azóta 2005-ig különböző intenzitással, de csökkent 31,6 kilogrammra, ami 1970 óta a legalacsonyabb érték. Az EU-25 átlagánál mintegy 5 kilogrammal alacsonyabb az egy főre jutó cukorfogyasztásunk, ami azért figyelemreméltó, mert ez az alacsony cukorfogyasztás kiemelkedően magas cukortermelés mellett következett be, a cukorkészletek 2005 végére az eddigi legmagasabb szintet érték el. A cukorfogyasztás r^2 értéke azért ilyen alacsony, mert a trenddel nem lehet leírni a fogyasztás változását. A mézfogyasztás továbbra is alacsony, elsősorban ez azért negatív tényező, mert így a megtermelt méz 96 százaléka exportra kerül.

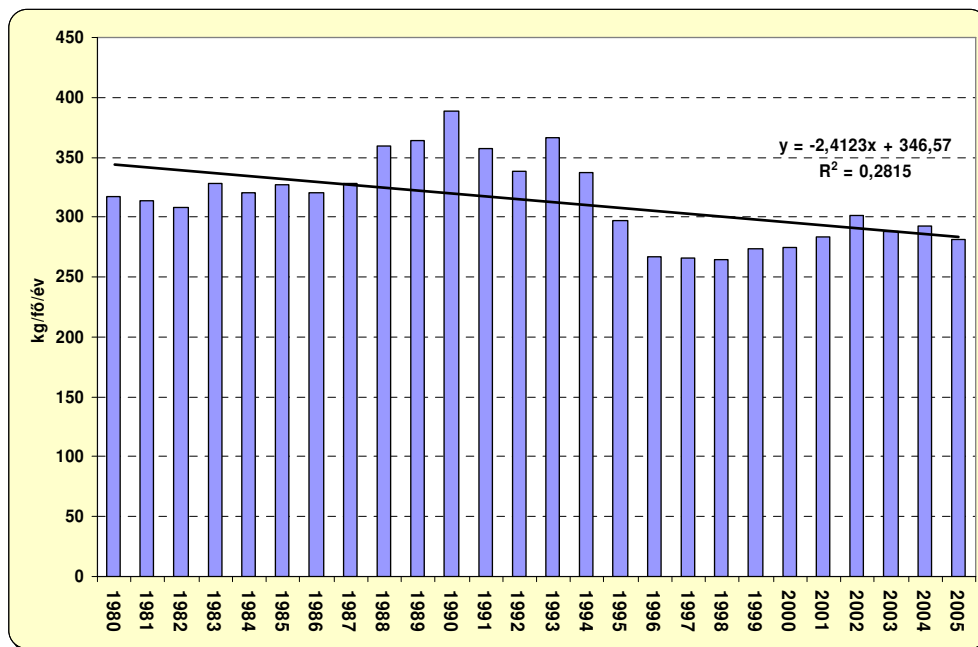
Az élvezeti cikkek közül a kávé, az égetett szeszesital, a sör fogyasztása is megemelkedett, de a tea és az üdítőitalok fogyasztása több tízszeresére nőtt, és ezek elterjedése szintén a helytelen táplálkozás felé tolt el a lakosság nagy részét.

Az 5. ábrán kizárólag a kávé és az égetett szeszesital változását szemléltettem. A kávé fogyasztása 1980 óta azonos fogyasztási szinten változik, jelenleg is 3 kilogrammot fogyasztunk el átlagosan évente, de érdekes tény, hogy ötven évvel ezelőtt még csak 0,1 kilogramm volt az éves fogyasztásunk. Az égetett szeszesitaloknál megfigyelhető, hogy az 1985-ös kiugró évhez képest (5,5 liter/fő/év) mára csökkent ez az érték, és már „csak” 3-3,5 liter/fő/év körül ingadozik - abszolút literben számolva - és remélhetőleg az elkövetkezendő néhány évben továbbra is csökkenni fog.

5. ábra: Az egy főre jutó kávé és égetett szeszfogyasztás alakulása Magyarországon (1980-2005)

Figure 5. Alcoholic drinks and coffee consumption (kg/capita) in Hungary (1980-2005)

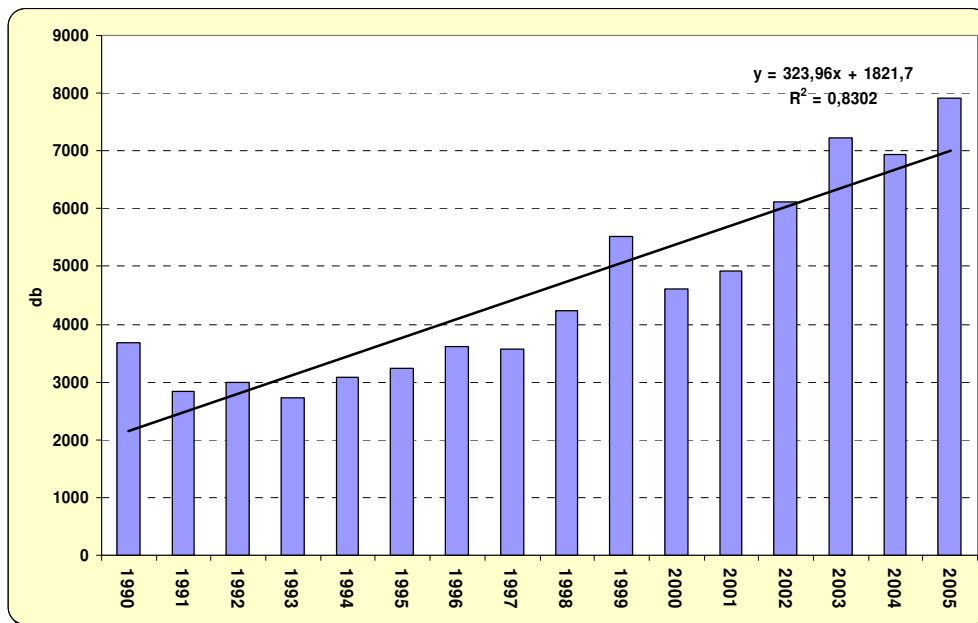

6. ábra: Az egy főre jutó tojásfogyasztás alakulása Magyarországon (1980-2005)

Figure 6. Eggs consumption (kg/capita) in Hungary (1980-2005)

Az egy főre jutó éves tojásfogyasztás alakulását nem lehet lineáris trendelemzéssel leírni, mert az r^2 értéke nagyon alacsony (csak akkor megbízható a lineáris trendelemzés, ha az r^2 értéke 0,6 fölött van). A tojásfogyasztás eléggé ingadozó Magyarországon, a legkiemelkedőbb 1990-ben (389 darab/fő/év) és 1993-ban (366 darab/fő/év) volt. A jelenlegi fogyasztásunk nem éri el, sőt meg sem közelíti az akkori fogyasztást. Napjainkban éves szinten 280-300 darab közötti tojás mennyiséget fogyasztunk el, ami az elkövetkezendő években sem fog valószínűleg tovább növekedni, a tojás árnövekedése miatt.

7. ábra: Az adott évi bruttó átlagkeresetből megvásárolható tojások darabszáma (1990-2005)

Figure 7. Number of pieces of buyable eggs from gross average earnings (1990-2005)

Ezen a diagramon azt kívántam ábrázolni, hogy a tojásfogyasztás - és egyáltalán a fogyasztás szerkezeti változása - függ-e az adott évi átlagkeresettől. Vagyis kimutatható-e egy olyan összefüggés, amely azt mondja ki, hogy azért csökken bizonyos élelmiszeripari termékek fogyasztási szintje, mert csökken a fogyasztók fogyasztásra elkölthető jövedelme. A válasz a kérdésre nem egyértelmű. A 7. ábrán látható, hogy ez egy erősen növekvő tendenciát mutató diagram, amely azt írja le, hogy az adott évi bruttó átlagkeresetből hány darab tojást tudtak megvenni, a tojásokat természetesen akkori áron számítva. Miután növekedést tapasztalhatunk, és az r^2 értéke 0,6 fölötti értéket vesz fel, a diagram trendelemzéssel jól jellemezhető, a trendanalízis megbízható. Ha nem a fogyasztás színvonalában történt változás, akkor bizonyos élelmiszeripari termékek fogyasztása valószínűleg azért csökkent, mert megváltozott a fogyasztás szerkezete, más termékek lettek fontosak, másra költjük el a jövedelmünk fogyasztási hányadát.

Következtetések és javaslatok

Magyarországon a kilencvenes években igen nagymértékben visszaesett a tápanyagfogyasztás szintje, az egyes élelmiszerfélések fogyasztásának alakulását 1989 és 1997 között a kedvezőtlen irányzatok uralták. Ilyen súlyosan negatív fejlemény a következő élelmiszerek fogyasztásának visszaesése: marha- és borjúhús, tej és tejtermékek, hal. Pozitív fejlemény ugyanakkor a sertézsiradék fogyasztásának csökkenése, a cukorfogyasztás kisebb visszaesése, valamint a margarin- és étolajfogyasztás számottevő növekedése az állati zsiradék rovására, továbbá a baromfi-hús-fogyasztás némi növekedése. Szintén kedvező változás, hogy az élvezeti cikkek közül igen erősen visszaesett az égetett szeszes italok fogyasztása.

A hazai fogyasztás szintjét és szerkezetét meghatározó tényezők közül a kilencvenes években az élelmiszerkínálat alapvetően megújult és a fejlett világgal szemben mutatkozó lemaradás jelentős részét néhány év alatt sikerült behozni. Sőt, az elmúlt néhány évben a fogyasztás mennyiségi tekintetben a telítettség állapotába jutott, ezt a tényt az is alátámasztja, hogy az egy főre jutó összes élelmiszerfogyasztás gyakorlatilag nem változik az előző évekhez képest, csak a fogyasztás szerkezetében történik változás. Ezt a megállapítást sikerült nekem is levonnom a trendelemzés segítségével. Nem állíthatjuk egyértelműen, hogy a marha-, borjúhús és a halfogyasztása csak azért esett vissza, mert csökkentek a reálbéreink. Természetesen van összefüggés a jövedelem és a fogyasztás színvonala között, hiszen akik alacsonyabb jövedelemszinttel rendelkeznek, ők más termékeket fogyasztanak, mint akik esetleg egy magasabb jövedelem kategóriába sorolhatók. Válasz lehet az is kérdésre, hogy másra költjük el a jövedelmünk azon részét, amelyet korábbi években még fogyasztásra költöttünk, például beruházásra vagy megtakarításra.

Irodalomjegyzék

- Diplock A.T., Aggett P.J., Ashwell M., Borneo F., Fern E.B., Roberfroid M. B.* (1999): Scientific concepts of functional foods in Europe: Consensus document. *Br. J. Nutr.*, 81. 1-27.
- Enser M.* (2001): „Hústermékek az egészséges táplálkozás szolgálatában” Beszámoló a hústudomány és Technológia 46. Nemzetközi Kongresszusáról. Buenos Aires, Argentína, 2000. augusztus 27. - szeptember 1. in: *A Hús*, 11. 1. 9-30.
- Ertsey I., Balogh P., Fenyves V.* (2003): *Gazdaságstatisztika Gyakorlati jegyzet a III. évfolyam számára (Gazdasági agrármérnök képzés)* Szerk.: Ertsey I. Debrecen, 1-84.
- Faostat data* (2004): www.fao.org

Health Canada (2004): „Final policy paper on nutraceuticals/functional foods and health claims in foods”.

www.hc-sc.gc.ca

Incze K., Zukál E., Szerdahelyi K., Erdős Z. (1998): „Az alapanyag-feldolgozás és a piacra jutás folyamatainak minőségi ugrópontjai a húsipari termékeknél” *Agro-21 Füzetek*, 5-31.

Internet 1: www.hc-sc.gc.ca

Internet 2: www.pannonicum.co.hu

Internet 3: www.flora.hu

Internet 4: www.vital.hu

Katan Martijn B. (1999): Functional foods. *The Lancet*. 354. 794.

Szakály Z. (2002): „Nutrimarketing” in *The service of health protective foods*. Angol nyelvű habilitációs előadás, Kaposvári egyetem, Állattudományi Kar, Kaposvár.

Szakály Z. (2007): „Marketingkihívások az élelmiszergazdaságban” I. Kaposvári Gazdaságtudományi Konferencia, Kaposvár, 2007. november 9.

World Health Report. WHO publication, 2004.